

Maken zet in beweging

Niek Pronk

Ik ben in 2012 afgestudeerd aan de opleiding Illustratie en behaalde in 2017 de Master Crossover Creativity. Binnen deze opleiding werkte ik onder andere samen met Bart van Rosmalen in de Think Tank Connecting Conversations aan de werkwijze: 'Werk in Opvoering'. Nu ben ik media-onderzoeker bij het lectoraat. In dit artikel beschrijf ik mijn zoektocht naar het vertellen over onderzoek en welke rol makerschap en verschillende media daarin hebben.

Onderzoeken

Bekijken, bevragen, bepalen

Op voorhand is mijn rol tijdens de werkplaats onduidelijk. Ik zit op dat moment in de beginfase van mijn tijd bij het lectoraat en het idee is dat ik foto's ga maken van de eerste bijeenkomst. Maar hoe doe je dat? Foto's maken van een bijeenkomst waar veel gebeurt maar waar je niks van terugziet op de foto's zelf. Je ziet mensen staan of zitten, verward in gesprek. In die gesprekken vindt onderzoek plaats, maar is een foto van een gesprek wel de juiste manier om dit onderzoek te verbeelden?

Wat ik zie in de werkplaats: Ik zie een groep mensen. Een groep onderzoekers. Ze zijn geconcentreerd bezig met een werkvorm. Ik heb een camera in mijn hand. Ik kijk naar de gezichten en houdingen van de onderzoekers. Ik luister naar wat ze zeggen. Ik ken ze niet en weet maar van een paar aan welke vraag ze werken. Dat weet ik wel, dat ze allemaal aan een vraag aan het werk zijn. Intern. Ik heb een camera in mijn hand. Hoe ga ik hier een foto van maken? Is dat nodig? Moet ik proberen intrinsieke processen verbeelden of een registratie van de werkplaats verzorgen? Wat is relevant voor muzisch onderzoek? Is een camera wel het juiste instrument? Welke vorm moet ik kiezen om over onderzoek te vertellen? Ik loop vast...

Er komen nog meer vragen bij mij op: Hoe ziet een werkplaats muzisch onderzoek eruit?

Wat als ik een ander medium zou gebruiken? Moet ik de camera weggelaten en met andere materialen gaan werken?

Als ik de werkplaats bijvoorbeeld zou moeten tekenen welke vormen zou ik dan maken? Is de werkplaats verbeelden en er verslag

van leggen in beeld muzisch onderzoek? Voor de eerste bijeenkomst hebben de onderzoekers spullen meegenomen naar deze ruimte. Er was ze gevraagd iets mee te nemen dat iets vertelt over henzelf en hun onderzoek. Op dit moment maakte ik nog geen deel uit van de groep en was aanwezig om foto's te nemen. De objecten liggen op en om een tafel:

- 1 menora
- 9 boeken
- 1 tekening
- 1 Powerpointpresentatie
- 1 Zwarte band uit de judosport
- 1 teddybeer
- 1 viool (in stukken)
- 1 plant
- 2 blikken
- 1 boterkuipje
- 1 geluidsrecorder
- 1 partituur
- 2 kaarten
- 2 driehoeken

Wat vertelt deze lijst mij? Het is een platte weergave van de spullen die zijn meegenomen om muzisch onderzoek mee te doen. Ik weet dat deze objecten kenmerken en een werking hebben van zichzelf maar ze staan ook symbool voor iets. Ze staan symbool voor een verhaal, namelijk het verhaal waarom ze zijn meegenomen naar deze werkplaats. Deze verhalen zie je niet terug in deze kale lijst.

Hoe kan je nog meer vertellen over deze objecten? Door er een foto van te maken:

Wat voegt een foto toe? Je ziet vanuit een gekozen perspectief de objecten tweedimensionaal verbeeld. Het voegt iets toe namelijk een beeld vanuit een perspectief, maar het haalt ook iets weg. De verbeelding van de objecten. Die was er net nog wel. Dit brengt mij tot een nieuwe vraag: Wat wil je laten zien in de vorm die je kiest en waarom? Met deze vraag ben ik afgelopen tijd vooral bezig geweest. Ik wordt steeds bewuster van de keuzes die je kunt maken om te vertellen. Hieronder volgen twee voorbeelden wat het kiezen voor een vorm kan opleveren aan reacties en hoe dit kan leiden tot co-creatie.

Wat ik maakte

1. Maaksel in de Werkplaats: Een Muzisch Clubblad

Na de eerste twee-daagse wilde ik dingen gaan maken met het materiaal van de onderzoekers. Ik wilde niet werken vanuit mijn eigen productie maar kijken of ik materiaal dat onderzoekers hadden geproduceerd kon bundelen tot iets nieuws. Een paar onderzoekers uit de werkplaats hielden blogposts bij op musework en die las ik. Naar mijn idee lezen de rest van de onderzoekers elkaars blogposts niet. Mijn verwachting was dat onderzoekers elkaars blogs zouden lezen en elkaar zouden bevragen en stimuleren daarin. Maar er werd niet op elkaar gereageerd op musework en via google-analytics zag ik dat er geen bezoekers op de pagina's kwamen. Destijds waren er nog maar ongeveer 10 blogposts. Ik keek vol verwachting iedere dag of er nieuwe posts zouden verschijnen.

Blijkbaar was de groep rustig aan het opstarten en was er nog niet direct behoefte om musework als onderzoeksplatform te gebruiken. Tijdens de eerste bijeenkomst had ik meegeschreven toen iedereen zijn onderzoeksvraag voorlas. Ik had dus aan materiaal uit de werkplaats, de lijst met spullen, foto's, een lijst onderzoeksvragen en een aantal blogposts.

Het spontane idee van een soort mini-tijdschrift kwam in me op. Een soort clubblad voor de muzische onderzoekers van de werkplaats waarin ik het materiaal dat ik had verzameld zou bundelen. Terwijl ik hiermee bezig was kwam er een metafoor in mijn hoofd. Deze heb ik op de voorpagina gezet. Zo werd het een door mij gecreëerde collectie en gaf ik mee in een metafoor hoe dit alles op mij overkwam. Ik had geen idee wat dit maaksel zou opleveren. Ik printte het boekje in meervoud uit en bracht het in bij mijn werkgroep van de eerste begeleidingsbijeenkomst. Ik vroeg de vier mede-onderzoekers uit mijn groepje wat het opriep. Ze gingen meteen serieus lezen. Er kwam terug dat het erg gecreëerd voelde. Te doordacht, te voorgeschreven. De meesten sprak het niet direct aan en ze voelden zich niet vertegenwoordigd in het werk. Reacties waren onder andere:

'Het voelt als een schoolkrantje maar ik mis daarin de bagger, de karikatuur van de docent, banale grappen, pesterijtjes. Het is te braaf.'

'Hoe komt het dat het niet meerstemmig voelt?'

'Ik ging er met mijn hoofd naartoe.'

We besloten we dat we vijf minuten zouden nemen om iedereen mederedacteur te maken. Iedereen had een exemplaar van het boekje en mocht daarmee doen wat hij of zij wilde. Ze begonnen het boekje in te kleuren, te verknippen anders in elkaar te plakken. Reacties na dit maken waren anders dan na het lezen:

'Fijn om niet vanuit niks te hoeven maken, er ligt al iets om op te reageren.'

'Het boekje voelde af, ik maakte daar weer een vraagteken van.'

Het experiment met die boekjes leverde me twee dingen op.

Punt 1 is dat ik merkte dat de reacties die ik in eerste instantie kreeg niet waren waar ik naar op zoek was. Hier kwam ik dus pas achter nadat ik iets gemaakt had. Onderzoekers een 'af' boekje geven roept blijkbaar niet direct een reactie op die mij als maker verder helpt. Ik wilde dat ze zich vertegenwoordigd voelden. En dat ze met interesse de blogpost en vragen anderen zouden lezen en meer grip zouden krijgen op wat er leefde in de groep. Dit gebeurde dus niet.

Punt 2. Het helpt als er iets gemaakt is dat opengesteld wordt voor co-creatie. Door mijn maaksel weer 'open te breken' en anderen daar in te laten werken wakkerde dat makerschap aan en bood het de kans om iets nieuws op te leveren. Dat was een reactie die ik blijkbaar wel wilde oproepen.

2. Maaksel in de praktijk: Wendingen

Sinds mijn aanstelling bij het lectoraat leeft het idee van Wendingen. Kleine zinnestukjes die heel precies in een gesprek iets in gang kunnen zetten zoals: 'Zullen we even schrijven tussendoor?' of '... En als je vanuit een bron van inspiratie zou spreken?' Deze wendingen waren in eerste instantie bestemd om in podcastvorm overgebracht te worden met als basis onze musework website. Voor ieder van de 27 wendingen een pagina met een link naar het boek Muzische Professionalisering. Dit traject was behoorlijk ingewikkeld omdat ik in samenwerking met Bart van Rosmalen goed moest luisteren en begrijpen wat hij nu wilde met deze wendingen. Kortom: Bart had iets in zijn hoofd dat ik probeerde te maken. Zo kwam hij ineens met het idee om foto's van zeewieren die hij ooit

maakte op vakantie te gebruiken als afbeeldingen bij de wendingen. Ik snapte daar niets van. Ik begreep niet (nu nog steeds niet trouwens) wat die wieren te maken hebben met wendingen. Het resultaat was wel dat ik beelden had om mee te werken. Ik kon mijn vormgeving zo maken dat er een interessant beeld ontstond. Beelden die interessanter waren dan die ik daarvoor maakte. De beelden die ikzelf maakte voor dit project hadden iets 'plats' iets eendimensionaals. In de wisselwerking tussen Bart en mij ontstonden er spannende beelden die voor ons beide werkten. Er gebeurt dus blijkbaar iets in het maken dat je voelt, ziet, waarneemt maar niet met verstand of rationeel denken kan opwekken.

Voor de afronding van de eerste lectoraatsperiode organiseerden we het festival 'Wendingen'. Dit was tevens de publieke afronding van de Werkplaats Muzisch Onderzoek en de start van een nieuwe lectoraatsperiode. In dit festival kreeg het begrip 'wendingen' een prominente rol. We wilden de bezoekers van het festival deze wendingen mee kunnen geven. Zo kwam het idee om kaartjes te ontwerpen met daarop een wending, zodat ze verspreid worden in de wereld en hopelijk een bijdrage kunnen

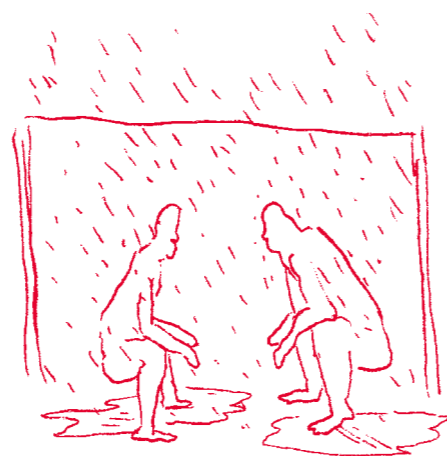
leveren. In het maakproces van de kaartjes keken Bart en Anouk naar de teksten en ik koos de vorm en vormgeving van de kaarten. Deze samenwerking verliep door open vragen te stellen. Door te kijken naar elkaars werk en de wil om een product te maken dat communiceert. De kaartjes werden gretig afgenomen tijdens, maar ook in de weken na, het festival. Via deze link vindt u alle wendingen: musework.nl/wendingen

Dit onderzoek heeft uiteindelijk een vorm gekregen die als basis dient voor anderen om mee verder te werken. Het punt dat ik eerder maakte werd in dit project bevestigd. Het helpt als er iets ligt dat makerschap aanwakkert. Zowel in de boodschap van de kaartjes als in de samenwerking met Bart. Deze bevinding stimuleert mijn makerschap en geeft vertrouwen dat 'maken' daadwerkelijk onderzoek kan ondersteunen.

Inzicht

De voorspellende werking van een eerste tekeningetje

Ik blader door mijn notitieboekje waarin ik schreef en tekende tijdens de bijeenkomsten van de Muzische Werkplaats. Op de eerste pagina heb ik een tekening gemaakt tijdens de eerste bijeenkomst waar ik mijn onderzoek in herken. De tekst die erbij staat is:

Zij zijn al maanden naar elkaar aan het staren. Alsof er een oplossing schuilt in de blik van de ander. Door weer en wind staan ze precies niet onder het afdakje van de pergola.

De twee figuren staren elkaar als verstaand aan. Ze proberen te raden wat er in de ander omgaat maar geen van beide doet iets. Daarom gebeurt er niks en zullen ze ook niet samen tot een betere situatie komen. Bijvoorbeeld: onder de pergola gaan staan. Wat ik hierin zie is de noodzaak om te handelen. Om iets te doen en in mijn geval om iets te maken. Daardoor zet je jezelf en ook de ander in beweging. Iets maken betekent altijd ook iets niet maken, een keuze maken. Door iets op de voorgrond te plaatsen, te accentueren en iets weg te laten.

Het is soms nodig om een te kant kiezen ook al belicht dit niet alle kanten van de werkelijkheid. Daar kan de ander op reageren en samen kom je tot een verbeterd ontwerp. In dit onderzoek is het streven naar een meerstemmig werk van belang. Een werk dat helder communiceert maar ook gelaagd is.

Maken als deel van onderzoek

Wat ik duidelijk het gemerkt, afgelopen periode, is dat een onderzoeker altijd stappen voorwaarts wil maken in het onderzoek. Om dit te doen is het expliciteren van dat onderzoek van belang. Dit kan in woorden maar ook in andere media. Je kunt foto's maken, een video, een podcast, een kaartje enz. Ik ben gefascineerd om te kijken op welke manieren je over onderzoek kan vertellen en wat dit oplevert. Tot nu toe heb ik drie uitwerkingen gevonden:

1. Door te maken maak je stappen in je onderzoek. Het willen verbeelden en expliciteren van je onderzoek brengt je als onderzoekers in beweging.
2. Maken kan makerschap in anderen aanwakkeren en leiden tot co-creatie en een spannende wisselwerking.
3. Het maken van iets (foto, video, schilderij etc.) helpt het lectoraat en muzisch onderzoek. Het geeft namelijk antwoord op de vraag: 'Hoe vertellen we over muzisch onderzoek?'

Tot slot

Dit artikel is wat mij betreft een pleidooi voor maken en het optimisme dat daar iets bruikbaar uit kan komen dat als fundering dient voor iets nieuws. Maken wakkert het maken van anderen aan en brengt co-creatie tot stand of brengt nieuwe mogelijkheden aan het licht. In de volgende werkplaats zal ik proberen onderzoekers te ondersteunen in hun makerschap. Ik zal vragen stellen en goed luisteren of er behoefte is om iets te maken en waar nodig praktisch hulp bieden. Op deze manier maakt het onderzoek in de werkplaats stappen en ontstaan er verbeeldingen waar anderen op kunnen reageren.

Maakvragen die je kan stellen in je onderzoek

Hoe vertel je over onderzoek?
 Vertel je over je onderzoek of vanuit je onderzoek?
 Welk perspectief kies je?
 Wat maak je om inzichten tot anderen te laten spreken?
 Wat wil je laten zien? Welk instrument of maaksel heb je daarbij nodig?
 Wat laat je niet zien?
 Waar is de verbeelding?